

УДК 336.71:339.187:330.341.1:004

DOI: <https://doi.org/10.30838/EP.213.189-198>**Краснова І.В.**

доктор економічних наук

Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана

Krasnova Iryna

Dr. of Economic Sc.

Kyiv National Economic University named after Vadym Hetman

<https://orcid.org/0000-0002-4507-6629>**Озадовський О.М.**

Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана

Ozadovzky Oleksii

Kyiv National Economic University named after Vadym Hetman

<https://orcid.org/0009-0004-3243-92>

СТАЛИЙ РОЗВИТОК ТА ТРАНСФОРМАЦІЯ РИНКУ ЛІЗИНГОВИХ ПОСЛУГ: КОНЦЕПЦІЯ «ЛІЗИНГ 2.0»

У статті досліджено розвиток ринку лізингових послуг у контексті сталого розвитку, цифровізації фінансового сектору та трансформації моделей інвестиційної підтримки бізнесу. Обґрунтовано, що сучасний лізинг поступово перетворюється з інструмента фінансування придбання активів на інтегровану інвестиційну екосистему, яка поєднує фінансування, управління активами, цифровий моніторинг та ESG-орієнтовані механізми модернізації бізнесу. Доведено, що розвиток українського ринку стримується інституційною фрагментарністю, недостатньою інтеграцією у систему довгострокового фінансування та високою залежністю від банківського сектору. На основі аналізу міжнародного досвіду, Білої книги НБУ та сучасних підходів до цифровізації фінансового лізингу запропоновано концепцію «Лізинг 2.0», яка передбачає розвиток моделей лізингу, заснованих на даних (data-driven leasing), ESG-орієнтованих і циркулярних механізмів фінансування сталого розвитку, управління життєвим циклом активів та механізмів sale-and-leaseback. Встановлено, що подальший розвиток ринку має ґрунтуватися на формуванні інституційного середовища, у межах якого лізинг виконує функцію інвестиційного мультиплікатора модернізації, підвищення енергоефективності та сталого розвитку економіки України.

Ключові слова: фінансовий лізинг; сталий розвиток; інвестиційна підтримка бізнесу; кредитування; ESG; циркулярна економіка; лізинг, заснований на даних; sale-and-leaseback; модернізація; цифровізація; небанківський фінансовий сектор.

THE LEASING SERVICES MARKET IN THE SYSTEM OF BUSINESS INVESTMENT SUPPORT: THE “LEASING 2.0” CONCEPT

The article examines the development of the leasing services market in the context of sustainable development, changing models of business investment support, and the digitalization of the financial sector. It is substantiated that modern leasing is gradually moving beyond the traditional instrument of financing asset acquisition and is acquiring the features of an integrated investment ecosystem that combines financing, asset management, digital monitoring, service-based equipment utilization models, ESG-oriented mechanisms for business modernization, and sustainable resource use. Particular attention is paid to the growing role of leasing in technological renewal, energy efficiency improvement, and the implementation of circular economy principles. It is proved that the Ukrainian leasing services market demonstrates positive dynamics; however, its development is constrained by institutional fragmentation, insufficient integration into the long-term financing system, high dependence on the banking sector, limited access to capital market instruments, and a narrow interpretation of the economic function of leasing. The study shows that the domestic leasing market still remains largely concentrated in transport and equipment financing and is insufficiently integrated into broader investment and innovation processes. Based on the analysis of international experience, the White Paper of the National Bank of Ukraine, and contemporary approaches to the digitalization of financial leasing, the concept of “Leasing 2.0” is proposed. The concept envisages the development of data-driven leasing models, ESG-oriented and circular financing mechanisms, asset lifecycle management, modernization financing, digital monitoring of leased assets, and sale-and-leaseback mechanisms. The article substantiates that smart contracts, IoT technologies, analytics based on real-time operational

ISSN друкованої версії: 2224-6282

ISSN електронної версії: 2224-6290

© Краснова І.В., Озадовський О.М., 2026

data, and lifecycle-oriented approaches create preconditions for transforming leasing companies from traditional financial intermediaries into investment and technological partners of business entities.

It has been established that the further development of the market should be based not only on increasing the volume of leasing operations, but also on the formation of an institutional environment in which leasing performs the function of an investment multiplier for technological modernization, improvement of energy efficiency, development of the circular economy, support for sustainable business development, and acceleration of Ukraine's post-war economic recovery.

Keywords: *financial leasing; sustainable development; business investment support; lending; ESG; circular economy; data-driven leasing; sale-and-leaseback; modernization; digitalization; non-bank financial sector.*

JEL classification: *G23, O14, O31, Q56.*

Постановка проблеми. Цифровізація фінансових послуг, поширення ESG-орієнтованих механізмів (Environmental, Social and Governance) та трансформація моделей інвестиційного фінансування поступово змінюють роль фінансового лізингу у розвитку бізнесу та модернізації економіки. У міжнародній практиці лізинг дедалі активніше використовується у процесах технологічного оновлення виробництва, цифрового супроводу активів, розвитку циркулярної економіки та управління життєвим циклом обладнання. За даними Solifi Global Leasing Report 2026, глобальний ринок лізингових послуг у 2024 році досяг 1,54 трлн дол. США, що свідчить про посилення ролі лізингу у структурі фінансування інвестицій та модернізації основного капіталу [1].

Для України зазначені процеси додатково ускладнюються наслідками війни, високою макрофінансовою невизначеністю, дефіцитом довгострокових ресурсів та потребою масштабної модернізації виробничих потужностей. За таких умов традиційні механізми банківського кредитування не завжди забезпечують бізнесу достатній доступ до інвестиційного капіталу, особливо для малого та середнього підприємства. У цих умовах ринок лізингових послуг набуває особливого значення як інструмент оновлення основних засобів без значного одномоментного вилучення ліквідності підприємств.

Разом з тим український ринок лізингових послуг все ще значною мірою зберігає риси традиційної моделі, у межах якої лізинг переважно розглядається як альтернатива банківському кредитуванню для придбання транспорту або техніки. Подібний підхід звужує його інвестиційну функцію та обмежує можливості інтеграції лізингу у систему довгострокового фінансування модернізації бізнесу. На відміну від країн ЄС та США, де лізинг уже давно інтегрований у систему корпоративного фінансування, управління активами та інвестиційної модернізації, український ринок, попри позитивну динаміку останніх років, ще не виконує повною мірою функцію системного інвестиційного механізму.

Особливої актуальності ця проблема набуває в умовах післявоєнного відновлення України, коли значна частина підприємств потребуватиме не лише оновлення основних засобів, а цифрового переоснащення, підвищення енергоефективності та адаптації до ESG-вимог європейського економічного простору. За таких умов лізинг може виконувати функцію інвестиційного мультиплікатора модернізації, забезпечуючи трансформацію фінансових ресурсів у продуктивний капітал

без значного одномоментного навантаження на ліквідність підприємств. Це обумовлює необхідність переосмислення ролі ринку лізингових послуг у системі інвестиційної підтримки бізнесу та формування концепції «Лізинг 2.0», яка поєднує цифрові технології, аналітику на основі даних, ESG-орієнтовані механізми та управління життєвим циклом активів.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. В науковій літературі фінансовий лізинг традиційно розглядається як форма фінансування оновлення основних засобів, інструмент доступу підприємств до матеріальних активів та складова системи фінансового посередництва. Значна частина досліджень присвячена економічній природі лізингу, його функціям і ролі у системі інвестиційного фінансування підприємств. Сучасну наукову дискусію щодо проблематики фінансового лізингу доцільно структурувати за кількома взаємопов'язаними напрямками. У працях І. Б. Охрименко, J. C. Van Horne, J. M. Wachowicz, F. J. Fabozzi та P. K. Nevitt [2, 6, 8] фінансовий лізинг розглядається як інструмент оновлення основних засобів, форма альтернативного фінансування бізнесу та складова системи управління інвестиційними ресурсами підприємств.

Окремий сегмент досліджень присвячений аналізу розвитку ринку лізингових послуг в Україні, його інституційних обмежень та ролі у підтримці підприємницької діяльності. Зокрема, Г. В. Razumova, О. В. Oskoma, В. В. Voloshchuk, Ю. Пашенко, О. Озадовський, А. В. Рибчук та М. Б. Паласевич [3–5, 7] досліджують проблеми ресурсного забезпечення лізингових компаній, структурні диспропорції ринку та інтеграцію лізингу у систему підтримки бізнесу. Інший напрям наукових пошуків пов'язаний із цифровізацією фінансового лізингу, використанням смарт-контрактів (smart contracts), blockchain-рішень та аналітики на основі даних. Н. М. Пантелеева та В. Е. Коваленко, а також М. Bartoletti, L. Pompianu, L. W. Cong і Z. He [6, 10, 11] обґрунтовують доцільність застосування цифрових технологій, автоматизованого виконання контрактів та цифрового моніторингу активів у системі фінансового лізингу.

Міжнародні дослідження та аналітичні звіти розглядають лізинг не лише як фінансовий продукт, а як інструмент управління активами та інвестиційної модернізації. У працях А. С. Moreira, K. Li, а також у звітах Solifi Global Leasing Report, Leaseurope, World Leasing Yearbook та European Blockchain Observatory and Forum [1, 9, 12–16] акцентується увага на зростанні ролі цифровізації, стратегії сталого розвитку, моделей фінансування залежно від інтенсивності використання

активу, циркулярної економіки та управління життєвим циклом активів у трансформації світового ринку лізингових послуг.

Окремий напрям формують дослідження регуляторного забезпечення та державної підтримки лізингової діяльності. У Білій книзі Національного банку України та в межах державної програми «Доступний фінансовий лізинг 5-7-9 %» [17, 18] наголошується на необхідності розвитку прозорої моделі регулювання ринку та розширення доступу лізингових компаній до фінансових ресурсів.

Узагальнення наведених підходів засвідчує, що попри значну кількість наукових напрацювань, фінансовий лізинг переважно досліджується як інструмент придбання активів. Водночас недостатньо розкритими залишаються питання його трансформації в умовах цифровізації, ESG-переорієнтації, розвитку циркулярного фінансування та післявоєнної модернізації бізнесу. Це актуалізує необхідність формування концепції «Лізинг 2.0» як інтегрованої моделі інвестиційної підтримки підприємства.

Мета статті – обґрунтування ролі ринку лізингових послуг у системі інвестиційної підтримки бізнесу та формування концепції «Лізинг 2.0» як моделі трансформації сучасного лізингу в умовах цифровізації, ESG-переорієнтації та післявоєнного відновлення економіки України.

Методи дослідження. Для досягнення поставленої мети у дослідженні застосовано комплекс загальнонаукових і спеціальних методів економічного аналізу. Порівняльно-аналітичний метод використано для зіставлення підходів до трактування фінансового лізингу, аналізу трансформації моделей лізингових послуг та узагальнення міжнародного досвіду розвитку ринку лізингу. Системний та інституційний підходи дозволили розглядати ринок лізингових послуг як багаторівневу інвестиційну екосистему, що поєднує фінансові, цифрові, сервісні, регуляторні та екологічні компоненти. Метод структурно-функціонального аналізу застосовано для визначення ролі лізингу у системі інвестиційної підтримки бізнесу та обґрунтування концепції «Лізинг 2.0». Методи наукового узагальнення, абстрагування та концептуального моделювання використано при формуванні положень щодо трансформації фінансового лізингу в умовах цифровізації, розвитку циркулярної економіки та післявоєнної модернізації економіки України. Графічний і табличний методи застосовано для систематизації результатів дослідження, аналізу структури ринку лізингових послуг і візуалізації концептуальних моделей розвитку фінансового лізингу.

Виклад основних результатів дослідження. Фінансовий лізинг традиційно розглядається як форма альтернативного фінансування придбання основних засобів та інструмент оновлення матеріально-технічної бази підприємств. Його економічна природа поєднує елементи кредитування, інвестування та орендних відносин, що дозволяє підприємствам використовувати виробничі активи без значного одномоментного

вилучення ліквідності [2; 7]. Водночас трансформаційні процеси у фінансовому секторі поступово змінюють функціональне призначення лізингу, розширюючи його роль у системі інвестиційної підтримки бізнесу.

На відміну від класичного банківського кредитування, фінансовий лізинг має низку характеристик, які підвищують його значення в умовах економічної нестабільності та дефіциту довгострокових фінансових ресурсів. Йдеться про можливість фінансування активів із меншими вимогами до додаткового забезпечення, гнучкішу структуру платежів та безпосередній зв'язок фінансування з продуктивним використанням активу. Саме тому у світовій практиці лізинг дедалі частіше використовується як інструмент стимулювання інвестиційної активності, модернізації виробництва та технологічного оновлення підприємств.

За даними Solifi Global Leasing Report 2026, обсяг світового ринку лізингових послуг у 2024 році досяг 1,54 трлн дол. США, що підтверджує посилення ролі лізингу у структурі фінансування капітальних інвестицій [1]. При цьому найбільші ринки лізингових послуг зосереджені у Північній Америці, Європі та Азії, де лізинг інтегрований у систему корпоративного фінансування та управління активами. У розвинених економіках він поступово виходить за межі традиційного фінансування придбання обладнання та трансформується у складову інвестиційної екосистеми підприємства.

Важливою тенденцією останніх років є зміна логіки використання активів. Якщо традиційна модель передбачала орієнтацію на володіння активом, то нові підходи дедалі більше ґрунтуються на концепції ефективного користування активом. У межах таких моделей підприємство отримує доступ не лише до обладнання, а до комплексного сервісу, який може включати технічне обслуговування, цифровий моніторинг, страхування, модернізацію та управління життєвим циклом активу.

У цьому контексті доцільно виокремити дві моделі еволюції ринку, які умовно можна позначити як «Лізинг 1.0» та «Лізинг 2.0». Перша модель ґрунтується на класичній логіці фінансування придбання активу. Друга передбачає формування інтегрованої інвестиційної екосистеми, у якій поєднуються фінансування, сервісне обслуговування, аналітика даних, ESG-компоненти та управління життєвим циклом активу (табл. 1).

Наведене порівняння демонструє, що розвиток сучасного ринку лізингових послуг пов'язаний не лише зі зміною окремих фінансових продуктів, а й зі зміною логіки функціонування лізингової моделі. Якщо «Лізинг 1.0» орієнтувався переважно на фінансування придбання активу, то «Лізинг 2.0» поєднує фінансування, цифровий моніторинг, сервісний супровід, ESG-компоненти та управління життєвим циклом активу. У результаті лізингова компанія поступово переходить від ролі традиційного фінансового посередника до функції партнера з управління продуктивним капіталом підприємства.

Таблиця 1

Еволюція функціональної моделі фінансового лізингу: від «Лізинг 1.0» до «Лізинг 2.0»

Критерій	Лізинг 1.0	Лізинг 2.0
Основна функція	Фінансування придбання активу	Управління життєвим циклом активу
Оцінка ризику	Статична	Аналітика на основі даних (<i>Data-driven</i>)
Роль лізингодавця	Фінансовий посередник	Інвестиційний партнер
ESG-компонента	Мінімальна	Інтегрована
Модель використання активу	Орієнтація на володіння активом (<i>Ownership-oriented</i>)	Орієнтація на ефективність використання активу (<i>Usage-oriented</i>)
Інформаційна база	Фінансова звітність	Цифровий моніторинг, телеметрія та аналітика даних (<i>IoT, telemetry, analytics</i>)
Мета	Придбання активу	Підвищення продуктивності та ефективності використання активу

Джерело: розроблено авторами

Для України така трансформація має особливе значення в умовах повоєнного відновлення економіки, коли потреба у модернізації виробництва поєднується з дефіцитом довгострокових фінансових ресурсів. Саме тому важливим є аналіз сучасного стану та структурних особливостей розвитку ринку фінансового лізингу в Україні.

Разом з тим останні тенденції свідчать про поступову активізацію ринку фінансового лізингу в Україні. За підсумками 2025 року вартість нових лізингових угод, укладених банками, склала 18,6 млрд грн, що на 82,3 % більше порівняно з 2024 роком (рис. 1). При цьому послуги фінансового лізингу надавали 22

банківські установи, а найбільш активними учасниками ринку залишалися ПриватБанк, ПУМБ та Таскомбанк, частка яких у сукупному обсязі нових угод становила відповідно 34,8 %, 21,6 % та 12,9 %.

Водночас саме ці банки формували близько 70 % сукупного лізингового портфеля банківської системи, який за результатами 2025 року досяг 18,1 млрд грн. Річний приріст портфеля становив 74 % (рис. 2). Подібна динаміка свідчить про поступове відновлення інвестиційної активності бізнесу та посилення ролі лізингових інструментів у фінансуванні оновлення основних засобів підприємств.

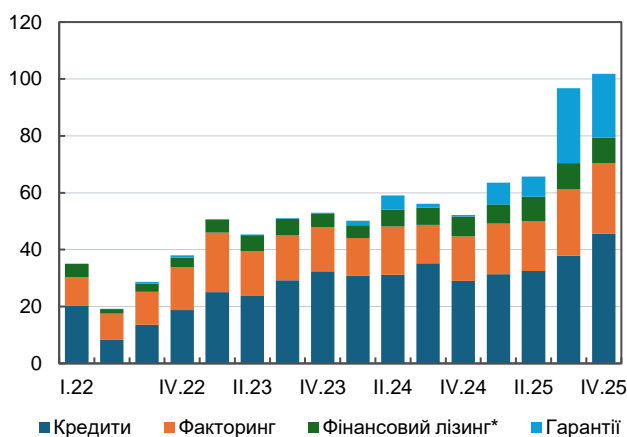

Рис. 1. Обсяги наданих фінансових послуг фінансовими компаніями за видами послуг (за квартал), млрд грн

Джерело: складено авторами за даними НБУ [19].

Рис. 2. Обсяги наданих фінансових послуг фінансовими компаніями за видами послуг, IV кв. 2021 = 100%

Важливою особливістю українського ринку залишається його корпоративна орієнтація (рис. 3). Частка юридичних осіб у структурі нових лізингових угод становила 96 %, тоді як частка фізичних осіб не перевищувала 4 %. Аналогічна структура спостерігається і в лізинговому портфелі банків, де корпоративний сегмент формує понад 95 % загального обсягу. Це свідчить про домінування бізнес-орієнтованої моделі фінансового лізингу та його тісний зв'язок із фінансуванням підприємницької діяльності.

Разом з тим наведені тенденції демонструють не лише кількісне зростання ринку, а й його високу концентрацію та структурну обмеженість. Значна частина операцій припадає на фінансування автомобільного транспорту та окремих видів техніки, тоді як роль лізингу у фінансуванні виробничої модернізації, цифрового переоснащення та ESG-проектів поки що залишається обмеженою. Це свідчить про те, що український ринок лізингових послуг все ще функціонує переважно у межах традиційної моделі «Лізинг 1.0».

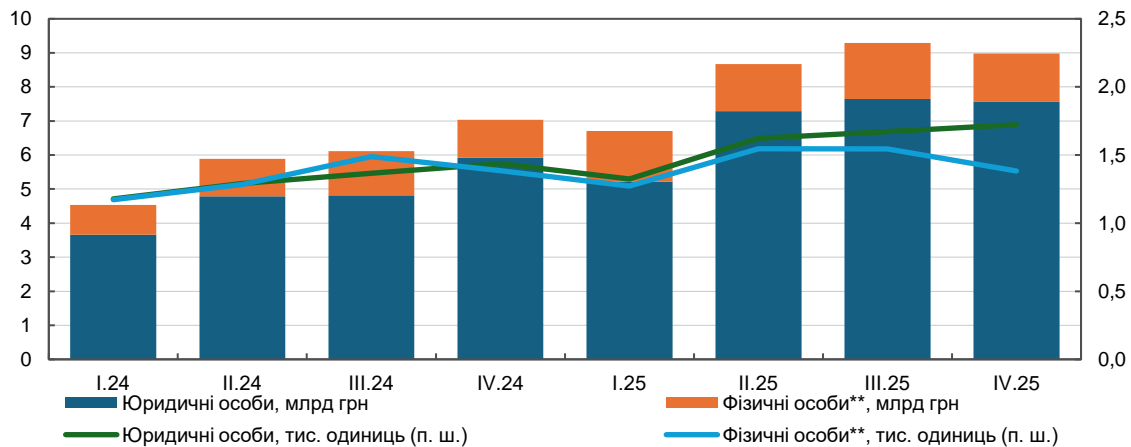

Рис. 3. Обсяг і кількість договорів фінансового лізингу

Джерело: складено авторами за даними НБУ [19].

Порівняння з країнами ЄС та США демонструє суттєву різницю у структурі ринку. У розвинених економіках лізинг інтегрований у систему корпоративного фінансування, підтримується ринком капіталу, податковими стимулами та спеціалізованою інфраструктурою. Крім того, у міжнародній практиці лізингові компанії дедалі активніше використовують цифровий моніторинг активів, автоматизоване оцінювання ризиків, моделі фінансування залежно від інтенсивності використання обладнання та механізми управління життєвим циклом активу [1; 9; 12–15]. У країнах ЄС особливого поширення набувають ESG-орієнтовані та циркулярні моделі лізингу, у межах яких фінансування поєднується з модернізацією обладнання, підвищенням енергоефективності та повторним використанням активів [13]. Подібні підходи формують нову логіку функціонування ринку, у якій лізинг поступово переходить від механізму придбання активу до системи підтримки інвестиційного та технологічного оновлення підприємства.

Зазначимо, що в Україні основними стримувальними чинниками залишаються обмежений доступ до довгострокових ресурсів, недостатня глибина ринку капіталу, висока залежність від банківського сектору, нерозвиненість механізмів сек'юритизації та обмежене використання цифрових технологій у лізинговій діяльності. Крім того, посилення регуляторних вимог до небанківського сектору підвищує надійність ринку, але одночасно може стримувати вихід нових учасників, якщо не супроводжується розширенням джерел ресурсного забезпечення. Саме тому проблема розвитку ринку має не лише фінансовий, а передусім інституційний характер.

Узагальнення міжнародних тенденцій та особливостей українського ринку дає підстави стверджувати, що подальший розвиток фінансового лізингу має пов'язуватися не лише зі збільшенням обсягів укладених договорів, а передусім зі зміною функціональної моделі ринку. У світовій практиці лізинг поступово трансформується від інструмента фінансування придбання активу до моделі комплексного управління активом, його продуктивністю, ризиками, залишковою

вартістю та екологічним впливом. Саме така логіка покладена в основу запропонованої концепції «Лізинг 2.0» (рис. 4).

Концепція «Лізинг 2.0» передбачає перехід від традиційної моделі, у якій лізингодавець виконує переважно функцію фінансового посередника, до моделі інвестиційного партнерства. У цій моделі лізингова компанія не лише фінансує придбання активу, а й бере участь у його супроводі, моніторингу, технічній модернізації, оцінюванні ризиків та управлінні життєвим циклом. Такий підхід відповідає глобальним тенденціям розвитку ринку, які пов'язуються з цифровізацією, інтегрованими системами штучного інтелекту, стратегіями сталого розвитку та моделями фінансування залежно від інтенсивності використання активу [1; 12–14].

Першим компонентом концепції «Лізинг 2.0» є лізинг на основі даних (data-driven leasing). Його сутність полягає у використанні цифрового моніторингу, телеметрії, IoT-сенсорів, GPS-контролю та аналітики даних для оцінювання фактичного режиму використання активу. Якщо традиційна модель лізингу спирається переважно на фінансову звітність клієнта та початкову оцінку його платоспроможності, то підхід, заснований на даних, дозволяє відстежувати інтенсивність експлуатації обладнання, технічний стан, простоту, ризики пошкодження та ефективність використання активу в реальному часі. Це змінює логіку ризик-менеджменту, оскільки ризик оцінюється не лише до укладання договору, а протягом усього періоду користування активом.

Практичне значення такого підходу особливо помітне у транспорті, аграрному секторі, будівельній техніці та промисловому обладнанні. Наприклад, у лізингу сільськогосподарської техніки умови фінансування можуть враховувати мотогодини, сезонність навантаження, витрати пального, регулярність технічного обслуговування та продуктивність використання техніки. Саме тому дослідження Н. М. Пантелеєвої та В. Е. Коваленко, у якому обґрунтовано застосування смарт-контрактів і цифрових технологій у фінансовому лізингу аграрної техніки, є важливим теоретико-прикладним підґрунтям для розвитку цієї моделі [6].

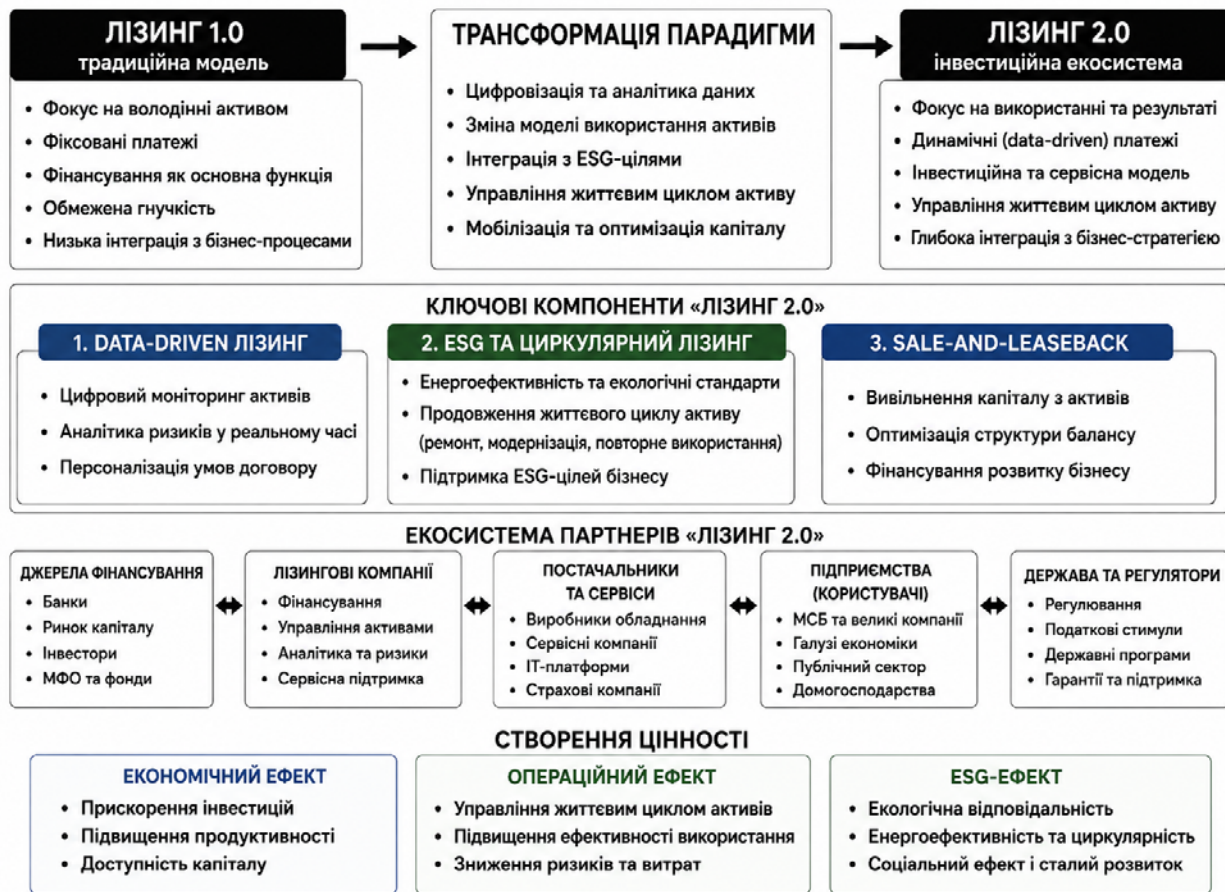

Рис. 4. Концепція «Лізинг 2.0»: перехід від фінансового інструменту до інвестиційної екосистеми

Джерело: розроблено авторами.

Смарт-контракт (*smart contract*) у цьому контексті є цифровим механізмом автоматизованого виконання умов лізингового договору за настання визначених подій. У фінансовому лізингу такий механізм може забезпечувати автоматичну фіксацію факту передачі активу, контроль своєчасності платежів, прив'язку окремих умов договору до показників експлуатації обладнання, автоматизоване нарахування платежів або штрафів, а також формування цифрового сліду використання предмета лізингу. За наявності інтеграції з IoT-сенсорами, GPS-моніторингом та зовнішніми джерелами даних смарт-контракт забезпечує зв'язок між фактичним станом активу та фінансовими умовами договору.

Застосування смарт-контрактів дає змогу знизити інформаційну асиметрію між лізингодавцем і лізингоодержувачем. Лізингодавець отримує більш об'єктивну інформацію про стан і режим використання активу, а лізингоодержувач може розраховувати на персоналізовані умови фінансування, якщо актив використовується ефективно та з дотриманням технічних вимог. У перспективі це створює передумови для розвитку динамічного ціноутворення, коли лізинговий платіж частково залежить від фактичної інтенсивності використання активу, рівня ризику та якості його технічного обслуговування [10; 11; 15].

Водночас впровадження смарт-контрактів у лізингову практику України має низку обмежень. Передусім

йдеться про недостатню правову визначеність статусу смарт-контрактів, складність їх інтеграції з чинними нормами договірної, фінансової та податкової права, а також потребу в надійній цифровій інфраструктурі. Окремою проблемою є достовірність даних, які надходять із зовнішніх джерел та пристроїв моніторингу. Якщо інформація про стан активу, пробіг, мотогодини чи технічні параметри є неповною або може бути змінена, автоматизоване виконання договору створює додаткові операційні та правові ризики.

Крім того, для українського ринку важливими бар'єрами залишаються недостатній рівень цифрової зрілості частини лізингових компаній і клієнтів, висока вартість впровадження IoT-рішень, кіберризиків, потреба у захисті комерційних і персональних даних, а також обмежений досвід використання блокчейн-рішень у небанківському фінансовому секторі. Тому смарт-контракти доцільно впроваджувати поступово, починаючи з великих корпоративних клієнтів, аграрної техніки, транспорту та обладнання з уже наявними системами телеметрії.

Отже, лізинг на основі даних та смарт-контракти формують технологічне ядро концепції «Лізинг 2.0». Їх використання дозволяє перейти від статичного фінансування активу до моделі динамічного управління ризиком, ефективністю та вартістю використання предмета лізингу. Для України цей напрям є перспективним, але потребує поєднання цифрових інновацій із

правовою визначеністю, кібербезпекою та розвитком інституційної довіри на ринку фінансового лізингу.

Важливою тенденцією сучасного ринку є ризик-орієнтована трансформація лізингових моделей, у межах якої цифровізація використовується не лише для автоматизації операцій, а й для підвищення якості управління ризиками. Використання цифрової аналітики даних, телеметрії та технологій Інтернету речей дозволяє здійснювати безперервний моніторинг технічного стану активів, інтенсивності їх використання та фактичного навантаження на обладнання. Це створює передумови для формування моделей прогнозного технічного обслуговування, які дають змогу своєчасно виявляти ризики зносу, простоїв або втрати функціональності активу. Одночасно цифровий моніторинг сприяє більш точному оцінюванню залишкової вартості обладнання, що має важливе значення для управління ризиком ліквідності та формування цінових параметрів лізингових договорів. Важливою перевагою таких моделей є також зниження інформаційної асиметрії між лізингодавцем і користувачем активу, оскільки доступ до даних про фактичний стан і використання обладнання підвищує прозорість лізингових операцій. У результаті лізингові компанії поступово переходять від моделі пасивного фінансування активів до системи динамічного управління ризиками, життєвим циклом обладнання та ефективністю його використання.

Другим компонентом концепції «Лізинг 2.0» є ESG-орієнтований та циркулярний лізинг. Його розвиток пов'язаний зі зміною підходів до використання активів. У традиційній моделі після завершення строку договору актив часто вибуває з економічного циклу або використовується без системного управління його залишковою вартістю. Натомість циркулярна модель передбачає продовження життєвого циклу активу через ремонт, модернізацію, ретрофітинг, повторне використання або рециклінг. У такій системі лізингова компанія зацікавлена не лише у поверненні платежів, а й у збереженні технічної придатності, ринкової вартості та екологічної ефективності предмета лізингу.

Фактично відбувається перехід від моделі одноразового фінансування активу до моделі довгострокового управління його економічною цінністю. Якщо у традиційному лізингу завершення договору часто означало вибуття обладнання з активного економічного використання, то у циркулярній моделі предмет лізингу може проходити кілька циклів використання. Після завершення первинного договору актив може модернізуватися, повторно передаватися у лізинг, використовуватися у менш капіталомістких сегментах або інтегруватися у систему відновленого обладнання. Це дозволяє не лише продовжити строк експлуатації обладнання, а й підвищити ефективність використання ресурсів та зменшити екологічне навантаження.

У міжнародній практиці такі моделі активно використовуються у транспортному секторі, промисловому обладнанні, IT-техніці, медичному обладнанні та енергетичних системах. Наприклад, у країнах ЄС поширюються моделі лізингу електротранспорту та енергоефективного обладнання, у межах яких лізингодавець

забезпечує не лише фінансування, а й технічний супровід, оновлення програмного забезпечення, заміну окремих компонентів та повторне використання обладнання після завершення первинного строку експлуатації. У сегменті промислового обладнання дедалі активніше застосовуються моделі *remanufacturing* та *retrofitting*, коли обладнання після модернізації повторно повертається в економічний оборот із нижчим рівнем капітальних витрат порівняно з придбанням нових активів.

У країнах ЄС цей підхід додатково посилюється політикою декарбонізації та переходу до енергоефективних активів. У матеріалах *Leaseurope* лізинг розглядається як інструмент циркулярної економіки, оскільки він забезпечує триваліше використання активів, стимулює ремонтпридатність і повторне залучення обладнання в економічний оборот [13]. Крім того, циркулярний лізинг дозволяє формувати більш прогнозовану систему управління залишковою вартістю активів, що є важливим для зниження ризиків лізингових компаній та оптимізації вартості фінансування.

Для України ця логіка має особливе значення в умовах післявоєнного відновлення економіки. Значна частина підприємств потребуватиме не лише придбання нового обладнання, а модернізації та відновлення вже наявних виробничих потужностей. У таких умовах циркулярний лізинг може стати одним із механізмів прискорення технологічного оновлення без надмірного навантаження на ліквідність бізнесу. Перспективними напрямками можуть стати лізинг енергоефективного обладнання, фінансування ретрофітингу, цифрове переоснащення виробництва, модернізація аграрної та промислової техніки, а також програми повторного використання обладнання для малого та середнього бізнесу.

Водночас розвиток ESG-орієнтованого та циркулярного лізингу в Україні стримується низкою факторів. Йдеться про недостатню розвиненість вторинного ринку обладнання, обмеженість механізмів оцінювання залишкової вартості активів, відсутність податкових стимулів для циркулярних моделей фінансування, а також низький рівень інтеграції ESG-критеріїв у практику фінансових установ. Саме тому впровадження концепції «Лізинг 2.0» потребує не лише розвитку нових лізингових продуктів, а й формування повноцінної інституційної екосистеми управління життєвим циклом активів.

Третім компонентом концепції є *управління життєвим циклом активу (asset lifecycle management)*. У моделі «Лізинг 2.0» предмет лізингу розглядається не як одноразовий об'єкт фінансування, а як актив, ефективність якого має підтримуватися протягом усього періоду використання. Це передбачає технічний супровід, сервісне обслуговування, оцінювання залишкової вартості, планову модернізацію, повторне передання в лізинг або утилізацію. У такій системі лізингова компанія фактично виконує функцію оператора активу, а не лише кредитора чи власника майна.

На відміну від традиційної моделі, у якій основна увага концентрується на етапі укладання договору та

поверненні платежів, концепція управління життєвим циклом активу орієнтується на підтримання його продуктивності, технічної придатності та економічної ефективності протягом усього строку експлуатації. У результаті змінюється модель взаємодії між лізингодавцем і лізингодержувачем. Лізингова компанія отримує стимули до контролю технічного стану обладнання, профілактичного обслуговування та оптимізації режиму використання активу.

Подібний підхід широко використовується у високотехнологічних галузях, авіації, транспорті, медичному обладнанні, IT-інфраструктурі та промислому машинобудуванні. Наприклад, у міжнародній практиці поширеними є моделі «*equipment-as-a-service*», у межах яких клієнт фактично сплачує не за право володіння обладнанням, а за доступ до його функціональних можливостей та гарантованого рівня продуктивності. У таких системах лізингодавець забезпечує технічний супровід, сервісне обслуговування, заміну окремих компонентів, оновлення програмного забезпечення та моніторинг ефективності використання активу. Це дозволяє підприємствам зменшувати ризики морального старіння обладнання та скорочувати витрати на його утримання.

Крім того, управління життєвим циклом активу створює передумови для формування вторинного ринку предметів лізингу. Після завершення первинного договору актив може проходити модернізацію та повторно передаватися у користування іншим клієнтам. Такий підхід дозволяє підвищити оборотність активів, ефективніше управляти залишковою вартістю та зменшувати загальні витрати на фінансування. Саме тому у країнах ЄС моделі управління життєвим циклом активу (*asset lifecycle management*) дедалі тісніше інтегруються з циркулярною економікою та ESG-стратегіями розвитку фінансового сектору.

Для України розвиток подібних моделей має особливе значення в умовах післявоєнної модернізації економіки. Значна частина підприємств не матиме можливості швидко оновити виробничі потужності шляхом придбання нового обладнання. Тому управління життєвим циклом активів, модернізація та повторне використання техніки можуть стати важливим механізмом зниження інвестиційного навантаження на бізнес та прискорення технологічного оновлення виробництва.

Четвертим елементом концепції є механізм зворотного лізингу (*sale-and-leaseback*), який дає змогу підприємствам вивільняти капітал, уже вкладений у нерухомість, обладнання або інші виробничі активи, без втрати операційного доступу до них. Для бізнесу, який працює в умовах дефіциту ліквідності, такий механізм може стати альтернативою додатковому борговому навантаженню. Він дозволяє оптимізувати структуру балансу, спрямувати вивільнені кошти на модернізацію, цифровізацію або розширення виробництва.

Економічна логіка зворотного лізингу полягає у трансформації низьколіквідних активів у фінансовий ресурс без припинення виробничої діяльності підприємства. Компанія продає актив лізинговій структурі та одночасно отримує його у довгострокове

користування на умовах лізингу. У результаті підприємство зберігає можливість використовувати обладнання або нерухомість у господарській діяльності, але одночасно вивільняє капітал для фінансування інвестиційних потреб або підтримання ліквідності.

У міжнародній практиці механізми зворотного лізингу широко застосовуються у промисловості, транспорті, логістиці, авіації, комерційній нерухомості та енергетиці. Особливо активно вони використовуються великими корпораціями для оптимізації структури активів та підвищення рентабельності капіталу. В умовах високої вартості кредитних ресурсів подібні моделі дозволяють зменшити потребу у додатковому банківському фінансуванні та диверсифікувати джерела залучення ресурсів.

Для України розвиток механізмів зворотного лізингу може мати важливе значення у контексті післявоєнного відновлення економіки. Значна частина підприємств володіє виробничими активами, однак має обмежений доступ до оборотного та інвестиційного капіталу. За таких умов зворотній лізинг може стати інструментом мобілізації внутрішніх ресурсів підприємств, підтримки ліквідності та фінансування модернізації без суттєвого нарощування боргового навантаження. Водночас ефективне використання цього механізму потребує розвитку ринку оцінки активів, удосконалення правового регулювання та підвищення прозорості лізингових операцій.

Висновки. Результати дослідження засвідчили, що глобальна трансформація ринку лізингових послуг супроводжується зміною його функціональної ролі у системі фінансування бізнесу. Лізинг поступово еволюціонує від інструмента фінансування придбання активів до комплексного механізму підтримки технологічного оновлення та ефективного використання виробничих ресурсів підприємств. У міжнародній практиці це проявляється через розвиток цифрового моніторингу, моделей фінансування залежно від інтенсивності використання активу, ESG-орієнтованих механізмів та циркулярних підходів до використання ресурсів.

Встановлено, що український ринок фінансового лізингу характеризується високою концентрацією, корпоративною орієнтацією та залежністю від банківського сектору. Попри позитивну динаміку зростання, його функціональна модель залишається переважно орієнтованою на фінансування окремих видів техніки та транспорту. Це обмежує потенціал лізингу як інструмента технологічної модернізації, цифрового переоснащення та довгострокової інвестиційної підтримки бізнесу.

У статті обґрунтовано концепцію «Лізинг 2.0», яка базується на поєднанні аналітики на основі даних, ESG-орієнтованих механізмів, управління життєвим циклом активу та сервісної моделі взаємодії між лізингодавцем і бізнесом. На відміну від традиційної моделі, запропонований підхід передбачає трансформацію лізингової компанії із фінансового посередника у партнера з управління продуктивним капіталом підприємства.

Доведено, що перспективними напрямками

розвитку ринку є впровадження цифрового моніторингу активів, смарт-контрактів, моделей повторного використання обладнання, механізмів зворотного лізингу та циркулярного лізингу. Їх використання дозволяє підвищити ефективність управління активами, оптимізувати структуру фінансування бізнесу та розширити можливості модернізації підприємств в умовах дефіциту довгострокового капіталу.

Практична цінність запропонованої концепції полягає у можливості формування нової моделі інвестиційної підтримки повоєнного відновлення економіки України. Розвиток «Лізингу 2.0» сприятиме прискоренню технологічного оновлення виробництва,

підвищенню енергоефективності, активізації інвестиційної діяльності МСБ та інтеграції українського ринку фінансового лізингу у сучасні європейські фінансові та ESG-практики.

Декларація щодо використання інструментів штучного інтелекту. В ході підготовки статті було використано інструменти генеративного штучного інтелекту (ChatGPT-5) для цілей пошуку та узагальнення літератури та покращення структури/логіки статті. Жоден текст, згенерований за допомогою штучного інтелекту, не використовувався без критичного редагування. Автори несуть повну відповідальність за науковість, точність та цілісність контенту.

Список використаних джерел:

1. Solifi Global Leasing Report 2026. Solifi, 2026. URL: <https://www.solifi.com/resources/global-leasing-report/> (дата звернення: 02.04.26).
2. Охрименко І. Б. Основні підходи до визначення сутності лізингу. Фінанси, облік і аудит : зб. наук. праць ДВНЗ «Київський національний економічний університет ім. Вадима Гетьмана». 2008. Вип. 12. С. 112–120.
3. Razumova N. V., Oskoma O. V., Voloshchuk V. V. Leasing Activities: Problems and Prospects of Development. Бізнес Інформ. 2021. № 7. С. 202–207. DOI: <https://doi.org/10.32983/2222-4459-2021-7-202-207>
4. Пащенко Ю. Стан і перспективи функціонування ринку лізингових послуг у сільському господарстві June 2020 Agricultural and Resource Economics International Scientific E-Journal. Vol. 6, No. 2. Pp. 91-107 DOI: <https://doi.org/10.51599/are.2020.06.02.06>
5. Рибчук А. В., Паласевич М. Б. Лізинг – інтегрована форма підприємницької діяльності. Бізнес Інформ. 2022. № 10. С. 186–192. DOI: <https://doi.org/10.32983/2222-4459-2022-10-186-192>
6. Пантелеєва Н. М., Коваленко В. Е. Нові можливості фінансового лізингу для розвитку аграрного підприємництва. Фінансовий простір. 2023. № 1(49). С. 65–76. DOI: [https://doi.org/10.30970/fp.1\(49\).2023.657576](https://doi.org/10.30970/fp.1(49).2023.657576)
7. Van Horne J. C., Wachowicz J. M. Fundamentals of Financial Management. 13th ed. Harlow : Pearson Education Limited, 2009. 744 p.
8. Озадовський О. Фінансовий лізинг як інструмент підтримки бізнесу в умовах економічної невизначеності. Науковий вісник Полісся. 2024. № 2. С. 145–154. DOI: [https://doi.org/10.25140/2410-9576-2024-2\(29\)-496-510](https://doi.org/10.25140/2410-9576-2024-2(29)-496-510)
9. Fabozzi F. J., Nevitt P. K. Equipment Leasing. 4th ed. New Hope : Frank J. Fabozzi Associates, 2000. 576 p.
10. Moreira A. C. Determinants of Corporate Leasing: A Literature Review. Tourism & Management Studies. 2013. Vol. 9, Iss. 2. Pp. 79–87. URL: <https://www.redalyc.org/pdf/3887/388743878012.pdf> (дата звернення: 02.04.26).
11. Bartoletti M., Pompianu L. An Empirical Analysis of Smart Contracts: Platforms, Applications, and Design Patterns. Lecture Notes in Computer Science. 2017. Vol. 10323. Pp. 494–509. DOI: https://doi.org/10.1007/978-3-319-70278-0_31
12. Cong L. W., He Z. Blockchain Disruption and Smart Contracts. Review of Financial Studies. 2019. Vol. 32, Iss. 5. Pp. 1754–1797. DOI: <https://doi.org/10.1093/rfs/hhz007>
13. Li K. Leasing and Corporate Investment Dynamics. Journal of Corporate Finance. 2023. Vol. 80. Article 102404. DOI: <https://doi.org/10.1016/j.jcorpfin.2023.102404>
14. The Role of Leasing in the Circular Economy. Leaseurope. 2024. URL: <https://www.leaseurope.org/policy/sustainability/circular-economy> (дата звернення: 02.04.26).
15. World Leasing Yearbook 2025. Asset Finance International. 2025. URL: <https://www.assetfinanceinternational.com/index.php/research/world-leasing-yearbook> (дата звернення: 02.04.26).
16. European Blockchain Observatory and Forum. Smart Contracts. Luxembourg : Publications Office of the European Union, 2022. URL: https://blockchain-observatory.ec.europa.eu/system/files/2022-11/SmartContractsReport_Final.pdf (дата звернення: 02.04.26).
17. Біла книга. Майбутнє регулювання небанківського лізингу. Національний банк України. 2020. URL: https://bank.gov.ua/admin_uploads/article/White_paper_lizing_2020.pdf (дата звернення: 13.04.2026).
18. Програма «Доступний фінансовий лізинг 5-7-9%» : наказ Міністерства фінансів України від 31 жовтня 2024 р. № 543. URL: <https://bdf.gov.ua/programs/> (дата звернення: 13.04.2026).
19. Огляд небанківського фінансового : НБУ. 2025. URL: <https://bank.gov.ua/ua/news/all/oglyad-nebankivskogo-finansovogo-sektoru-serpen-2025-roku> (дата звернення: 13.04.2026).

References:

1. Solifi. (2026). Global leasing report 2026. <https://www.solifi.com/resources/global-leasing-report/>
2. Okhrymenko, I. B. (2008). Osnovni pidkhody do vyznachennia sutnosti lizynhu [Basic approaches to defining the essence of leasing]. *Finansy, Oblik i Audyt*, (12), 112–120. [in Ukrainian].
3. Razumova, H. V., Oskoma, O. V., & Voloshchuk, V. V. (2021). Leasing activities: Problems and prospects of development. *Biznes Inform*, (7), 202–207. <https://doi.org/10.32983/2222-4459-2021-7-202-207>
4. Pashchenko, Yu. (2020). Stan i perspektyvy funktsionuvannia rynku lizynhovoykh posluh u silskomu hospodarstvi [State and prospects of the leasing services market functioning in agriculture]. *Agricultural and Resource Economics: International Scientific E-Journal*, 6(2), 91–107. <https://doi.org/10.51599/are.2020.06.02.06> [in Ukrainian].
5. Rybchuk, A. V., & Palasevych, M. B. (2022). Lizynh – intehrovana forma pidpriemnytskoi diialnosti [Leasing as an integrated form of entrepreneurial activity]. *Biznes Inform*, (10), 186–192. <https://doi.org/10.32983/2222-4459-2022-10-186-192> [in Ukrainian].
6. Pantielieieva, N. M., & Kovalenko, V. E. (2023). Novi mozhlyvosti finansovoho lizynhu dlia rozvytku ahrarnoho pidpriemnytstva [New opportunities of financial leasing for the development of agricultural entrepreneurship]. *Finansovy Prostrir*, 1(49), 65–76. [https://doi.org/10.30970/fp.1\(49\).2023.657576](https://doi.org/10.30970/fp.1(49).2023.657576) [in Ukrainian].
7. Van Horne, J. C., & Wachowicz, J. M. (2009). *Fundamentals of financial management* (13th ed.). Pearson Education Limited.
8. Ozadovskyi, O. (2024). Finansovy lizynh yak instrument pidtrymky biznesu v umovakh ekonomichnoi nevyznachenosti [Financial leasing as a business support instrument under economic uncertainty]. *Naukovyi Visnyk Polissia*, (2), 145–154. [https://doi.org/10.25140/2410-9576-2024-2\(29\)-496-510](https://doi.org/10.25140/2410-9576-2024-2(29)-496-510) [in Ukrainian].
9. Fabozzi, F. J., & Nevitt, P. K. (2000). *Equipment leasing* (4th ed.). Frank J. Fabozzi Associates.
10. Moreira, A. C. (2013). Determinants of corporate leasing: A literature review. *Tourism & Management Studies*, 9(2), 79–87. <https://www.redalyc.org/pdf/3887/388743878012.pdf>
11. Bartoletti, M., & Pompianu, L. (2017). An empirical analysis of smart contracts: Platforms, applications, and design patterns. *Lecture Notes in Computer Science*, 10323, 494–509. https://doi.org/10.1007/978-3-319-70278-0_31
12. Cong, L. W., & He, Z. (2019). Blockchain disruption and smart contracts. *Review of Financial Studies*, 32(5), 1754–1797. <https://doi.org/10.1093/rfs/hhz007>
13. Li, K. (2023). Leasing and corporate investment dynamics. *Journal of Corporate Finance*, 80, Article 102404. <https://doi.org/10.1016/j.jcorpfin.2023.102404>
14. Leaseurope. (2024). The role of leasing in the circular economy. <https://www.leaseurope.org/policy/sustainability/circular-economy>
15. Asset Finance International. (2025). *World leasing yearbook 2025*. <https://www.assetfinanceinternational.com/index.php/research/world-leasing-yearbook>
16. European Blockchain Observatory and Forum. (2022). *Smart contracts*. Publications Office of the European Union. https://blockchain-observatory.ec.europa.eu/system/files/2022-11/SmartContractsReport_Final.pdf
17. National Bank of Ukraine. (2020). *White paper on the future regulation of non-bank financial leasing in Ukraine*. NBU. https://bank.gov.ua/admin_uploads/article/White_paper_leasing_2020.pdf
18. Ministry of Finance of Ukraine. (2024). Prohrama “Dostupnyi finansovy lizynh 5-7-9%” : Nakaz Ministerstva finansiv Ukrainy vid 31 zhovtnia 2024 r. № 543 [Program “Affordable financial leasing 5-7-9%”: Order of the Ministry of Finance of Ukraine dated October 31, 2024 No. 543]. <https://bdf.gov.ua/programs/> [in Ukrainian].
19. National Bank of Ukraine. (2025). *Ohliad nebankivskoho finansovoho sektoru, serpen 2025 roku* [Review of the non-bank financial sector, August 2025]. NBU. <https://bank.gov.ua/ua/news/all/oglyad-nebankivskogo-finansovogo-sektoru-serpen-2025-roku> [in Ukrainian].

Дата надходження статті: 23.04.2026 р.

Дата прийняття статті до друку: 18.05.2026 р.

Дата публікації (оприлюднення) статті: 08.06.2026 р.

Стаття поширюється на умовах ліцензії Creative Commons Attribution License International CC-BY.